

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

19 березня 2025 р

м. Київ

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професор.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професор;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцент;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професор;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 19 березня 2025 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2025. – 298 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 19 березня 2025 р.) відображено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: вплив довкілля на здоров'я людини, профілактику й лікування захворювань, епідеміологічні виклики, безпеку харчових продуктів, умови праці та медичного забезпечення у воєнних умовах. Основний акцент – міждисциплінарні зв'язки екології й профілактичної медицини, що має на меті: гармонізувати науково-дослідну діяльність у межах «Єдиного здоров'я» з політиками ЄС, готувати фахівців і сприяти післявоєнному відновленню України.

УДК _613+574]:061.3

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове

Оргкомітет конференції вважав за доцільне залишити авторські тексти без змін

© НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О.Богомольця

посилити контроль за імпортованою сировиною шляхом введення обов'язкових лабораторних досліджень.

**СЕМЕН СЕМЕНОВИЧ ПОЗНАНСЬКИЙ – ВІД САНІТАРНОГО ЛІКАРЯ
ДО ЗАСНОВНИКА, ДЕКАНА САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ, ЗАВІДУВАЧА КАФЕДР КОМУНАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ
ТАКОЖ ГІГІЄНИ ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ КИЇВСЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ**

Гаркавий С.І., Бевз Р.Т., Стасюк Л.А.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Для ювілейного 2025 року (95 років від дня утворення в Київському медичному інституті (КМІ) санітарно-гігієнічного факультету (нині Навчально-наукового інституту громадського здоров'я та профілактичної медицини (ННІ ГЗ та ПМ) характерно ще низка знаменних дат: 95 років від дня народження Євгена Гнатовича Гончарука - видатного вченого-гігієніста зі світовим іменем, який після закінчення в 1954 р. санітарно-гігієнічного факультету КМІ за спеціальністю санітарно-гігієнічна справа, пройшов творчий шлях від аспіранта кафедри загальної гігієни (1954-1957), до асистента, кандидата медичних наук, кафедри гігієни Тернопільського медичного інституту (1957-1961), а з 1961 р. – асистента, доцента, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри комунальної гігієни КМІ (1968-2004), згодом декана (1969-1980) санітарно-гігієнічного факультету, а з 1984 до 2003 р. – ректора, першого почесного ректора (2003-2004) КМІ, який в 1993 р., за його активного сприяння, став Державним, а в 1995 р. (другим в Україні після КНУ імені Т.Г. Шевченка) Національним медичним університетом (НМУ) імені О.О. Богомольця.

В 2025 р., виповнюється також 90 років від дати утворення самостійної кафедри комунальної гігієни в складі санітарно-гігієнічного факультету КМІ.

У вересні 2025 р. виповнюється 131 рік від дня народження Семена Семеновича Познанського - одного із фундаторів, співзасновників і першого декана санітарно-гігієнічного факультету (1930-1934 рр., вдруге 1947-1948 рр.),

завідувача кафедр комунальної гігієни (1936-1941) та шкільної гігієни (1946-1957), згодом кафедри гігієни дітей і підлітків (1957-1962) КМІ.

Познанський С.С. народився 8 вересня (27 серпня за старим стилем) 1894 р. у Варшаві, в сім'ї службовця. В 1915 р. талановитий юнак вступає на медичний факультет Варшавського університету, але у зв'язку з першою світовою війною він переїздить до Ростова на Дону, де в 1920 р. закінчує медичний факультет Донського університету за спеціальністю «санітарно-гігієнічна справа» і починає працювати в Ростові на посаді окружного санітарного лікаря Донського обласного відділу охорони здоров'я (1920-1921).

Через рік С.С. Познанський призначається на посаду санітарного лікаря вузлової дільничної станції Бобринська Південно-Західної залізниці (нині станція імені Тараса Шевченка Одеської залізниці в місті Сміла Черкаської області), де працює до 1924 р. Згодом продовжує професійну діяльність на посаді санітарного лікаря (1924-1931), а з 1931 р. – начальника медико-санітарної служби Південно-Західної залізниці. Починаючи з 1927 р. роботу санітарного лікаря поєднує з викладацькою діяльністю на посаді асистента, згодом доцента кафедри соціальної гігієни КМІ, яку на той час очолював професор Каган С.С. Разом з викладачами кафедри, серед яких був і професор С.І. Радченко, завідувач кафедри (1929-1934). С.С. Познанський викладав студентам-медикам основи санітарної статистики, ознайомлював майбутніх лікарів з діяльністю медико-санітарних закладів. Це був період прийняття суттєвих державних рішень щодо удосконалення медико-профілактичної діяльності. Декретом про санітарні органи республіки в 1922 р. законодавчо були закріплені основні положення про санітарну службу, її права та обов'язки. В Народних комісаріатах охорони здоров'я УРСР проводився пошук оптимальної структури і форм діяльності установ санітарно-епідеміологічної служби. На першому з'їзді санітарних лікарів України (1922 р.) О.М. Марзеєв – завідувач кафедри комунальної гігієни КМІ в перший повоєнний період (1944-1956) висунув ідею організації на місцях санітарно-епідеміологічних станцій (СЕС), як основної ланки санітарно-епідеміологічної служби. Для роботи в СЕС були потрібні кадри лікарів-

гігієністів і епідеміологів, спеціальна підготовка яких мала відбуватись на санітарно-гігієнічних факультетах медичних вузів. Створення такого факультету в КМІ було закріплено постановою Наркомздраву УРСР від 01.02.1930 р. «Про затвердження рішення Ради ректорів медичних інститутів про організацію санітарно-гігієнічних та педіатричних факультетів». В КМІ для цього був утворений організаційний комітет на чолі із завідувачем кафедри соціальної гігієни професором С.І. Радченко, куди увійшли академік О. В. Корчак-Чепурківський, завідувач кафедри народної охорони здоров'я Української академії наук, професори М. П. Нещадименко, засновник і завідувач кафедри мікробіології (1919-1941), також епідеміології (1932-1939), С. Н. Ручковський, майбутній завідувач кафедри епідеміології (1939-1948), також доцент С.С. Познанського, інші вчені КМІ.

Датою утворення санітарно-гігієнічного факультету в КМІ вважається 14 травня 1930 р., коли в газеті “Червоний медик” надруковано повідомлення про перший набір студентів на санітарно-гігієнічний факультет, деканом якого було призначено С.С. Познанського, доцента кафедри соціальної гігієни, який до того ж виконував обов'язки начальника медико-санітарної служби Південно-Західної залізниці та одночасно в.о. завідувача навчальної частини КМІ.

Так склалось, що в 1935 р. С.С. Познанського призначають деканом санітарно-гігієнічного факультету та одночасно завідувачем кафедри комунальної гігієни 1-го Московського медичного інституту, де молодий вчений-педагог з блискучими здібностями, знанням практично всіх європейських мов працює лише рік. В 1936 р. він повертається до Києва, до КМІ, де очолює кафедру комунальної гігієни (1936-1941), читає лекції студентам, розгортає та здійснює керівництво наукових досліджень, особливістю яких був тісний зв'язок із запитами практичної охорони здоров'я.

Під час другої світової війни С. С. Познанський працює спочатку на посаді доцента кафедри інфекційних хвороб медінституту у м. Ворошиловськ (1941-1942), потім доцента кафедри загальної гігієни (1942-1943) в Ташкентському медінституті, згодом (1943 – 1946) доцента кафедри загальної гігієни та

одночасно заступника директора з навчальної та наукової роботи Ставропольського медінституту, а з 1 жовтня 1944 р. – завідувача кафедри організації охорони здоров'я цього ж інституту.

У жовтні 1946 р. С.С. Познанський повертається до Києва, де вдруге призначається деканом санітарно-гігієнічного факультету (1947-1948) КМІ та обирається завідувачем кафедри шкільної гігієни, яка саме за його активної участі в 1957 р. перейменована на кафедру гігієни дітей та підлітків і стала опорною. На кафедрі він вперше запропонував організацію проведення практичних занять на базі дитячих закладів, що згодом стало звичайною практикою. В 1962 р. С.С. Познанський передав завідування кафедрою своїй учениці – д. мед. н., професору Ірині Іпполітівні Слепушкіній, а сам продовжував працювати науковим консультантом до кінця життя (1982 р.).

Вчений є автором понад 100 наукових праць, в тому числі 7 монографій, присвячених здоров'ю дітей і підлітків, гігієнічним основам проектування та будівництва будівель навчально-виховних закладів. У співавторстві з професорами Р.Д. Габовичем і Г.Х. Шахбазяном написав підручник «Гігієна» для вищих медичних навчальних закладів, який витримав три видання (1960, 1971 та 1983 рр.) та не втратив актуальності й сьогодні.

Помер С.С. Познанський 3 січня 1983 р. в Києві, похований на міському кладовищі «Берковці». На початку лютого 2007 р. в Києві на фасаді будівлі санітарно-гігієнічного корпусу НМУ імені О.О. Богомольця (проспект Берестейський, 34), де з 1927 до 1982 р. працював видатний вчений-гігієніст, кандидат медичних наук, доцент Семен Семенович Познанський, була відкрита меморіальна дошка.